

nature, water being one of the most significant to human survival. With the advancement of civilization and society, these pagan beliefs were transmuted in the form of local oral tradition; hence the single belief in a water deity became disseminated over different geographical areas. Then, these beliefs were incorporated into already existing belief structures.

Hereby, while analyzing mythological texts and studying various images we may conclude that there are certain paradigms which reveal the local-regional peculiarities of a given personage, its locality, appearance and genesis.

LITERATURE

1. Crystal D. A dictionary of linguistics and phonetics/ David Chrystal. – Cambridge: MA: Blackwell, 1997. – 426 p.
2. Payne Th. Describing morphosyntax: A guide for field linguists/ Thomas Payne. – Cambridge: Cambridge University Press, 1997. – 413 p.

УДК 811. 161. 2: [398 + 34]

Лавриненко С.Т.
(Ізмаїл, Україна)

ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ БАЛАДНИХ ІНТЕРПРЕТАЦІЙ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ВОЛІ, ЧЕСТІ, ГІДНОСТІ

У статті доведено, що тексти українських народних балад містять мовні сегменти, співвідносні з первісними уявленнями про узурпацію волі людини та завдання їй страждань шляхом фізичного викрадення, нанесення тілесних ушкоджень, морального приниження, зловживання довірою.

Ключові слова: мовний знак, злочин, народна балада.

В статье рассмотрены текстовые фиксации народных представлений о преступной узурпации человеческой воли и причинении страданий, вызванных ограничением свободы, нанесением телесных повреждений, моральным давлением, поправлением доверия.

Ключевые слова: языковой знак, преступление, народная баллада.

In the article it is proved, that the texts of Ukrainian folk ballads contain lingual segments, that correspond initial ideas of monopolization of man's will and causing his suffering by means of physical kidnapping, corporal damage, moral humiliation, confidence abusing.

Key words: lingual sing, felony, folk ballad.

Українські балади презентують надзвичайно широке коло народних уявлень щодо злочинів проти людського життя та здоров'я, особистої недоторканності правосуб'єкта, його приватних інтересів, власності тощо. Баладні інтерпретації злочинів постають із

поєднання елементів свідомості та культури, узагальнюють результати міжсуб'єктних взаємодій, втілюються у словесні знаки різних рівнів.

Серія наших попередніх публікацій презентує спроби осмислення механізмів концептуалізації культуроправових констант, зафіксованих у текстах українських народних пісень та дум [1; 2; 3; 4]. Метою цієї статті є когнітивна дискрипція семантики мовних комплексів, що окреслюють смислові контури відтворених у баладах уявлень про злочинні зазіхання на людську волю, честь, гідність. Реалізації зазначеної мети має сприяти застосування лінгвоконцептологічного підходу, який, згідно з твердженнями А. Вежбицької [5], Н.Д. Арутюнової, Т.Е. Янко [6], О.О. Борискіної, А.А. Кретьова [7], О.О. Селіванової [8], В.Л. Іващенко [9], П.В. Мацьківа [10], Н.О. Мех [11] та ін., розкриває сутність мовних явищ, що об'єктивують ментальні структури; забезпечує підґрунтя моделювання мисленевих одиниць на підставі аналізу сегментів текстів; є важливим етапом реконструкції когнітивної свідомості.

Злочини проти волі, честі, гідності особи – діяння, що посягають на порядок суспільних відносин, який існує з приводу забезпечення особистої волі людини, її честі і гідності [12: 311]. Баладний масив вербалізує уявлення про незаконне позбавлення волі або викрадення людини; торгівлю людьми та інші протиправні угоди щодо людини, спрямовані на обмеження свободи особи й порушення її персональної недоторканності. З точки зору філософії права, викрадення особи – відкрите або таємне заволодіння людиною, яку всупереч її волі переміщують із місця постійного чи тимчасового перебування до іншого місця, де вона затримується протягом певного часу з метою отримання вигід майнового або немайнового характеру [13: 6]. Торгівля людьми – дії, спрямовані на обмеження свободи людини шляхом продажу, вчинення іншої незаконної угоди щодо неї, пов'язаної з незаконним заволодінням суб'єктом чи передачею його стороннім особам з метою експлуатації [13: 7].

Безпосередньо філософсько-правовим проблемам посягань на свободу особи були присвячені праці О.Г. Богатирьова, С.В. Бородіна, Л.М. Галенської, І.І. Карпеця, Г.Л. Кохана, В.М. Кудрявцева, Є.Г. Ляхова, В.П. Панова, Ю.О. Решетова та ін. [14: 21]. Зазначені фахівці довели, що суспільна небезпечність зазіхань на свободу особи полягає в спробі порушити її особисту недоторканність, а за обтяжуючих обставин – завдати шкоди життю та здоров'ю потерпілого; деформувати процеси нормального фізичного та духовного буття людини; завдати утиску її майновим правам і законним інтересам.

До тяжких наслідків злочинів проти свободи особи відносяться: смерть, самогубство, зникнення безвісти потерпілого чи близьких йому осіб, заподіяння їм тілесних травм або завдання матеріальних збитків.

Будь-який прояв злочину проти честі й гідності особи супроводжується настанням моральної (немайнової) шкоди, що виявляється у душевних стражданнях, які особа зазнала у зв'язку з протиправною поведінкою щодо неї самої, членів її сім'ї чи близьких родичів; приниженням честі й гідності, зниженням престижу, підризом довіри; порушенням нормальних життєвих зв'язків та стосунків із оточуючими людьми [12: 485].

Наведемо приклади вербалізації зазначених смислових комплексів у баладних текстах. Незаконне позбавлення волі або викрадення людини осмислюється носіями фольклору як дія, що реалізується відкрито або у прихованій формі: «Кликала невістка на

ніч зовицю: // – Іди, зовице, іди, сестрице, // Зо мною нічку ночувати // І вечереньку вечеряти. // – Не підю, невістко-израднице, // Ой щоб ти мене не зрадила // І русої коси не збавила. // – Не бійся, зовице, не бійся, сестрице, – // Петрівки нічки маленькії, // В мене запори кріпкенькії. // Пішла зовиця до невістки // Із нею нічку ночувати // І вечереньку вечеряти. // Коли опівночі стучить, гримить. // Зовиця каже: – Розбой біжить. // Невістка каже: – Вігер шумить. // Зовиця каже: – Розбійнички! // Невістка каже: – Ночліжнички! // Що на вороному – замки ламає, // А на голубому – двері одчиняє. // А взяли зовицю за білу ручку. // Та посадили в ридван. // Повезли в далеку стороночку» [16: 183]. «Вчора в мене гості були, // Вони в мене їли й пили. // Ще й дім мені ограбили. // Стару неньку зарубали. // А миленьку собі взяли» [16: 237–238].

Викрадення людини може виступати компонентом більш масштабного злочинного задуму. Балади презентують уявлення про викрадення з метою подальшої експлуатації і статевого рабства: «Ой зацвіло синє море // Разними цвітами. // Хоть цвітами, не цвітами, // Та все кораблями. // Поміж тими кораблями бурлаки гуляли, // Вони собі красну дівку на ніч підмовляли. // Напоїли красну дівку. // Та й спать положили: // – Ой спи, дівко, ой спи красна, // Доспишся до горя! – // Прокинулась красна дівка // Аж посеред моря: // – Ви, козаки, ви, бурлаки, // Що ви наробили, // Що ви мене, красну дівку, // На ніч підмовили? // – Уже ж тобі, красна дівко, // З родом не видатся, // Та із нами, бурлаками, повік зоставатся» [16: 83–84].

Торгівля людьми або інші незаконні угоди щодо людини частотно представлені у баладних текстах: «Ходить турок по риночку... // Та й торгує вірменочку... // Зторгував ї не за мною – // За таляра червоного» [16: 246]. «Прийшов турок із татаром, зачав говорити: // «Продай, Роман, Оленочку, – будем добре жити!» // А Роман був запалений, не знав, що сказати: // «Так можете, пани турки, Оленочку брати» [16: 242]. Брат чи батько погоджується продати сестру чи доньку чужоземцям, визначено матеріальний еквівалент товару, отже реалізовано угоду купівлі-продажу: «В Цариграді на базарі, // Да брат сестру запродає, // Та не знає, що взять має. // Вона собі ціну знає: // – Бери гроші не лічачи, // Срібло-злото не важачи, // Китаєчку не мірячи. // Деся узався злий татарин, // Деся узався презлий панич, // Дає гроші не лічачи, // Китаєчку не мірячи» [16: 241]. «Ой був газда Андрієчко // Та мав дочку Марієчку, // За сім тисяч продав її» [16: 243]. У текстах балад визначаються досить високі матеріальні еквіваленти людини, котра є предметом торгу. Це дозволяє припустити, що юридичні прекоonstrukти «честь», «гідність» та «воля» у розумінні творців фольклору виступали суттєвими аксіологічними одиницями, адже вони завжди корелювали з такою важливою культуроправовою константою, як «свобода», вартість якої можна співвіднести лише з цінністю людського буття: «На зеленім цариночку // Пили турки горілочку, // Пили, пили, підпивали, // А Романа підмовляли: // – Ой Романе, Романочку, // Продай сестру Оленочку // За коники воронії // І за сідла сребрнії, // За уздела шовковії // І за станлі золотії, // За червоні незлічені, // За таляри незмірені» [16: 240]. «Торгує, купує у пана дівчину, // Дає він за неї – двадцять п'ять червонців. // А за її мову – коня вороного, // А за її косу – всю зброю на його, // А за її личко дає сіделечко, // А за її вдачу – цілу тисячу» [16: 245].

У баладах знайшли відтворення погляди на залишення людини під заставу: «Сини мої дорогії, // Сідлайте коні воронії. // Ой сідлайте ще й сідлайте, // Сестру свою доганяйте. – // Гнали, гнали не догнали, // Й у Варшаві – там застали. // У Варшаві там застали

// В шинкарокчи на заставі, // Назад ручки зв'язані» [16: 85]. «Пасло дівча та й гусоньки // Коло білої доріженьки. // Там фурмане та й їхали, // Та й они го поїмали. // Як они го поїмали, // До коляски го всадили, // Качмаречці заставили. // За сто златих, за червених, // За перстень сріберний» [17: 37–38]. Залишення людини під заставу інтерпретується як грубе поправання її прав.

Аналізовані тексти досить широко презентують уявлення про нанесення людині душевних страждань у зв'язку з протиправною поведінкою щодо неї самої, членів її сім'ї чи близьких родичів: «Прийшов Роман домочку, склонив головочку: // Біду, браття, я наробив: продав Оленочку». // А Оленка як то вчула, зачала плакати: // «Не жалував рідний братчик мене продавати». // Пішла в потік Оленочка та й водички брати, // Подумала вона собі: яку смерть завдати. // Подумала Оленочка та си й утопити, // А водичка, а маленька, – що буду робити? // Подумала Оленочка та й си завісити – // Смерічечки а маленькі, не будуть держати. // Вертається Оленочка до свого домочку // Та вже шиє до вінчання новеньку сорочку. // Вже і шиє до вінчання, обшиває поле, // Ідуть турки на два шнурки на широкім полі. // Вертається Оленочка до своєї комори, // Почала вона збирати свої й усі збори... // Як ударив турок коня та й пішов ланами, // То Оленка, молоденька, вмилася сльозами» [16: 242]. «Турки село зрабували, // Дві сестриці рідні взяли; // Самі пішли коненкою, // Їх повели терненкою. // А терненка в ніжки коле, // Кровця сліди заливає. // Кровця сліди заливає, // Чорний ворон надлітає – // Тоту кровцю випиває. // Сестра до сестри промовляє: // – Прости, сестро, в турка ножа, // Косу-росу відтинати // Та на Дунай закидати. // Прийде мати води брати, // Буде коси пізнавати. // Буде коси пізнавати, // Будуть коси промовляти: // «Гей, мамочко, да й рідненька, // Перекажи да й до ненька, // Най се ненько не турбує, // Най нам сукні не гаптує; // Бо ми сукні повтрачали // Під явором зелененьким // Йа з турчиком молоденьким» [16: 235–236]. З народної точки зору, порушенням прав матері є завдання їй моральної шкоди у зв'язку з передачею розбійникам чи вбивцям її дитини: «Хоче стара мати, дочку шукає, // В вишневім садочку промовляє: // – Рушнички мої шиті, біленькі! // Чи мені вами дубки в'язати. – // Вже мені дочки заміж не давати: // Узяла дочку темна нічка, // Випроводжала невісточка. // Скатерті мої білі тоненькі, // Чи мені вами гори встилати – // Вже ж мені дочки заміж не давати: // Узяла дочку темна нічка, // Випроводжала невісточка!» [16: 184]. «Біжить ненька, руки ломить, об дорогу б'ється, // Лежить доня серед двору, кров із неї ллється, // А дитячко коло неї як рибонька в'ється» [17: 195].

Деформація нормальних життєвих зв'язків та стосунків із оточуючими не лише завдає людині страждань, але й часто приводить до її смерті. Детермінантами порушення цілісності волі особи, а отже й опосередкованими причинами її загибелі, з народної точки зору, можуть бути батьківські заборони щодо вибору пари: « – Ой дівчино моя мила, що мені робити, // Що не велить батько й мати тебе бідну брати? // – Як не велить батько й мати мене бідну брати, // То їдь на Україну, багатшу шукати, // – Ой об'їздив усі села, усі города, // Та не найшов крашу тебе, як ти сирота. // – Женись, женись, мій миленький, а я остаюсь, // Як буде в тебе весілля, – прийду подивлюсь. // – Подивися ти на мене, а я на тебе, // Покотяться дрібні сльози у тебе й в мене. // – Женись, женись, мій миленький, я ляжу й умру, // А ти прийдеш, мій миленький, та й зробиш труну. – // Як несли її до гроба здвигнулась труна, // Молоденький козаченько зчорнів як земля. // – Розійдяться, добрі люди, дайте мені стать, // Неживую поцілую, бо будуть ховать. – // Іде миленький

додому, йде хилляється, // За бідною сиротою угробляється» [16: 38]. «Любив козак дівчиноньку, // Думав її взяти, // Через лихі воріженьки мусив покидати, // Через лихі воріженьки ще й лихая мати: // – Покинь, сину, цього тижня дівчину кохати! – // А в неділю дуже рано, рано до схід сонця, // Побачила миленького, стояв край віконця: // – Подивися, мій миленький, хоч ще раз по міні, // Бо побачиш головоньку на залізній шині» [16: 39]. Зрада також спричиняє тяжкі душевні страждання, що можуть мати смертельні наслідки: «Ясно сонце сходить і ясно заходить // Івась до Марусі щовечора ходить. // Івась до Марусі щовечора йде, // «Добрий вечір», – каже, ще й ручку дає. // Маруся веселая, як ясне сонце гріє, // Кажуть товариші, що в Йвася весілля. // Молодому Йвасеві заповідь скінчили, // Молоду Марусю лікарі лічили. // Лічили, лічили не переставали, // Молодій Марусі в руки свічку дали. // Прийшов Йвась зі шлюбу, мати му сказала: // – Вже твоя Маруся богу душу дала» [16: 37–38].

Змальоване у баладах злочинне приниження честі і гідності супроводжується цинічною узурпацією волі потерпілої особи, аж до того, що кривдник бере на себе право у глумливій формі визначати найменші деталі приватного буття жертви: «Питається дівчинонька // В молодого козаченька: // – Де будемо сю ніч ночувати? // – Ой де буде жито жате, // То там будемо ночувати, // Молодая дівчинонько! – // Питається дівчинонька // В молодого козаченька: // – Що будемо постилати? // – Ой у тебе запашина, // А у мене сірчина, // То те будемо постилати! – // Питається дівчинонька // В молодого козаченька: // – Чим будемо укриватися? // – Як наступить чорна хмара, // То вона нас повкриває, // Молодая дівчинонько! – // Питається дівчинонька // В молодого козаченька: // – Ой чим будемо умиватися? // – Я вмийся росоньками, // Ти вмийся слізоньками, // Молодая дівчинонько! – // Питається дівчинонька // В молодого козаченька: // – Чим будемо утиратися? // – Ой я утруся китайкою, // Тебе утру нагайкою, // Молодая дівчинонько!» [16: 71]. Припинення честі і гідності зведеної дівчини підсилюється пропозицією відкупу за вінок: «На тобі, дівчино, сто рублів на мило, // Сто рублів на мило, а двісті на пиво, // Милом умивайся, пивом напивайся, // Щоб мати не знала, чого біла стала» [16: 90]. Зневажливе ставлення кривдника до жертви є додатковим доказом порушення її прав: «– Прошай, прощай, прощай не журися, // Ще я молод, я ще не женився. // Ще я молод, я ще не оженився, // Не раз, не два з тебе насміюся» [16: 98]. Припинення честі й гідності зазвичай є наслідком зловживання довірою: «За вінок сто злотих, а за цноту тисяч, // Обіцяв жовнярик при вівтарі присяг! // – Присягну, присягну, але ж бо не тобі, // Тільки тій шавельці, що ношу при собі» [16: 91]. «Не бійся, дівчино, не бійся нічого, // Я хлопець молодий, не зрадив нікого. // Не зрадив малої, не зрадив старої, // Не зраджу тебе, дівки молодой» [16: 90]. Зловживання довірою і підмова потенційної жертви на мандрівку є початковим етапом злочину проти честі й гідності: «Кидай, дівчино, сію долину, // Вандруй зо мною на Україну, // На Вкраїні, в Запорозжю, // Козаченьки пробувають, // Красних панянок не мають, // Лиш в нас гори золотії, // А річеньки медовії, // А травоньки шовковії» [16: 72]. «Козак коня напуває, // Дівчину підмовляє» [16: 73]. «Не против дня – против нічки // Підмовляє козак прічки // Молодую дівчиноньку» [16: 71]. Потенційна жертва має право дотримуватися заведеного порядку й намагатися забезпечити свою честь і гідність, висловлюючи ініціаторові колізії заперечення чи сумніви щодо доброчесності його намірів: «Не ходи, козаче, під мою комору, // Я дівка молода, боюсь поговору» [16: 90]. «– Чи ти ж ті шляхи знаєш, // Що ти мене підмовляєш,

// Молоденький козаченьку? // – Коли б же я шляхів не знав, // То б я тебе не підмовляв, // Молоду дівчиноньку» [16: 71]. Злочин проти честі й гідності супроводжується обманом: « – Мандруй, мандруй, дівча, з нами, // Ліпше буде як у мами: // У нас криниці рублені, // У нас ріки медянії, // У нас верби груші родять, // В нас дівки в золоті ходять» [16: 73]. «В Станіславі на риночку // П'ють жовняри горілочку... // П'ють, п'ють підпивають, // З собов Рейзю підмовляють: // – Рейзю, Рейзю, молодая, // Покинь свого халабая, // Ходи з нами вандрувати, // Мід-горівку шинкувати» [16: 82].

Підрив людської довіри також є проявом порушення цілісності честі й гідності: «Ой вийду я на ту гору, терном поколишу, // На кого я, товаришу, цю дівчину лишу. // – Лиши, лиши, товаришу, цю дівку на мене, // Буду її доглядати ще лучче за тебе. // Доглянь, доглянь, товаришу, мені цієї дівки, // Як вернуся, вислужуся, – нап'ємось горілки. // Служив козак у солдатах недовго, три годи, // Як приходить додомоньку, мале дитя ходить. // – А щоб тебе доглядала лихая година, // А де взялась у дівчини малая дитина. // – Лучче було з коня впасти й головоньку вбити, // Як на тебе, товаришу, цю дівку лишити» [16: 70]. «Ой зійшли, зійшли дві зірниченьки ясні, // Надвандрували два козаченьки красні. // Як вандрували, то з собов говорили: // – Де б ми собі дівчину на ніч підмовили. // – Ой вандрували стежечков поза хати, // Вийшла дівчина з криниці воду брати. // – Поверзь, дівчино, ту воду з коновками, // Вандруй із нами, красними козаками! // – Ой пішла ж би я із вами вандрувала, // Коли б то я ся зрадоньки не бояла. // – Вір нам, дівчино, на козацьке слово, // Ми не зрадили ще в світі нікого. // – Ой лишень дійшли до вишневого саду, // А вже зробили над дівчиною зраду. // – Ой де ж ся діло ваше козацьке слово, // Що не зрадите на сім світі нікого. // Ой коли та йшла з нами вандрувати, // То було собі з дому рантушок взяти, // Ой ти виділа, що йдеш на мандрівку, // Було си взяти на дитятко кобівку» [16: 83]. « – Зрадил ти ня, милий, та не хочеш взяти. // – Не я тебе зрадив, сама ся зрадила, // Темна нічка била, ти по ня ходила. // Ходила, ходила, вигравала в карти, // Бо ти так думала, же що будуть жарти» [16: 101].

Злочини проти особистих прав і свобод людини у баладному конструкті представлені уявленнями про ухилення від утримання непрацездатних батьків та зловживання опікунськими правами. Осмислення порушення батьківських прав подається через фіксацію фактів позбавлення матері чи батька опіки, що вербалізовано у формі наказу залишити синівську оселю: « – Иди, нене, тепера від мене, // Бо прийдуть гості до мене, // Будуть гості та в бархатині, // А ти, нене, в подертій свитині» [16: 204]. «Фора, тату, фора // З мой нового двора, // Я в столі з панами, // Ти трясеш торбами» [16: 205]. Зменшення особистих прав і свобод потерпілої особи фіксує наратор: «Пішла мати за нові ворота, // Стала мати, як бідна сирота, // Забрехали вражії собаки, – // Мати дума, що йде син прохати. // А він не йде матері прохати, // А він іде далі проганяти» [16: 204]. Літня непрацездатна людина розуміє, що втратила через злу волю власної дитини права: «Пішла мати крутою горою, // Зустрілася з рідною дочкою. // – Чого, мати, ти тут ходиш-блудиш, // Чого, мати, білим світом нудиш? // – Ходжу, доню, ще й буду ходити: // Ні при кому і віку дожити!» [16: 204].

Зловживання опікунськими правами представлено у стосунках мачухи та сиріт. Сироти зазнають суттєвого обмеження можливостей: «Ей бо ми маємо люту мачоху, // Та вона нас спалить на дрібний попільець, // Она нас посіче на загородойці...» [16: 219]. «Тобі буде, тату, головонька змита, // А нам буде, тату, вона шодня бита. // Тобі буде, тату, білу постіль слати, // А нас буде, тату, з хати виганяти. // Тобі буде, тату, їсти-пить давати,

// А нас буде, тату, вона проклинати» [16: 219]. Деформацію правового потенціалу дітей, що змушені жити з мачухою, визнає їх рідний батько: «Я з первою добре жив, // А з другою діти мав. // А з третьою розігнав. – // Один каже: – Наймуся. – // Другий каже: – Втоплюся. – // Третій каже: – Піду в ліс, // Нехай мене звір із'їсть» [16: 220]. Зловживання опікунськими правами супроводжується приниженням гідності сиріт, нанесенням їм тілесних ушкоджень різного ступеню тяжкості: «Як она нас мие, // Поза карк нас бие, // Як вона нас чеше, // З голови кров тече. // Своїм дітятонькам // Колачики пече, // А нам сирітонькам з отрубів загнете» [16: 223].

Предикативний ряд, пов'язаний з уявленнями про злочини проти честі, гідності та інших особистих прав людини, представлений одиницями: бив, катував, мордував, згубив, зрадив (згвалтував) та ін. Бити – завдавати ударів кому-небудь [18 (1: 168)]: «Чоловік жінку б'є, катує, // Що вона йому не статкує» [16: 182]. Зраджувати – займатися зрадництвом, діяти підступно, віроломно по відношенню до кого-, чого-небудь [18 (3: 696)]. «... взяв дівча за руку, // Повів під калину та й зрадив дівчину, // Як зрадив дівчину та й на коня кивнув. // Молодій дівчині сто червонців кинув» [16: 90]. У текстах балад дієслово «зрадив», застосовується для характеристики насильницьких дій чоловіка по відношенню до жінки і вживається у значенні «згвалтував».

Таким чином, лінгвоконцептологічне вивчення народних інтерпретацій злочинів, відтворених українськими баладами, відкриває перспективи моделювання процесів пізнавальної діяльності творців і носіїв усної традиції; сприяє упорядкуванню результатів внутрішнього рефлексивного досвіду, пов'язаного з формуванням первісних уявлень про різноманітні способи порушення прав людини; розкриває механізми творення концептуальних структур на базі інформації, яка, апелюючи до різних сфер етнодетермінованого знання, доводить непересічну значущість правових констант «воля», «честь», «гідність».

Перспективи дослідження пов'язуються з лінгвоконцептологічним вивченням баладних уявлень про способи реалізації злочинів проти власності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лавриненко С.Т. Мовна презентація фрагментів правового знання в українських соціально-побутових піснях / С.Т. Лавриненко. // Наукові праці Кам'янець-Подільського Національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2009. – Вип. 20. – С. 343–347.
2. Лавриненко С.Т. Мовні маркери сфери права в українських народних піснях вояцької тематики / С.Т. Лавриненко. // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И.Вернадского. Серия «Филология. Социальные коммуникации» – Симферополь, 2009. – Том 22 (61) – №1. – С. 234–239.
3. Лавриненко С.Т. Вербалізація смислових контурів права в українських народних думах / С.Т. Лавриненко. // Мовознавчий вісник. – Черкаси: Брама, 2010. – Вип. 11. – С. 231–235.
4. Лавриненко С.Т. Концептуалізація правових смислів в українських обрядових піснях / С.Т. Лавриненко. // Мовні і концептуальні картини світу. – К.: КНУ, 2009. – Вип. 25. – Ч. 2. – С. 133–142.
5. Вежибцкая А. Понимание культур через посредство ключевых слов: [монографія] / А. Вежибцкая. – М.: Языки славянской культуры, 2001. – 288 с.

6. Арутюнова Н.Д., Янко Т.Е. Логический анализ языка: культурные концепты: [монография] / Н.Д. Арутюнова, Т.Е. Янко. – М.: Наука, 1991. – 204 с.
7. Борискина О.О., Кретов А.А. Теория языковой категоризации: [монография] / О.О. Борискина, А.А. Кретов. – Воронеж: ВГУ, 2003. – 211 с.
8. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: [підручник] / О.О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712 с.
9. Іващенко В.Л. Концептуальна репрезентація фрагментів знання в науково-мистецькій картині світу (на матеріалі української мистецької термінології): [монография] / В.Л. Іващенко. – К.: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2006. – 328 с.
10. Мацьків П.В. Концептосфера Бог в українському мовному просторі: [монография] / П.В. Мацьків. – Дрогобич: Коло, 2007. – 330 с.
11. Мех Н.О. Інтерпретація концептів слово, мова в українській культурній традиції: [монография] / Н.О. Мех. – Переяслав-Хмельницький: РВВ Переяслав-Хмельницького ДПУ ім. Григорія Сковороди, 2008. – 211 с.
12. Великий енциклопедичний юридичний словник / [Ю.С. Шемшученко, В.П. Горбатенко, Ю.Я. Касяненко та ін.]; за ред. Ю.С. Шемшученка – К.: Юрична думка, 2007. – 990 с.
13. Політова А.С. Кримінально-правова характеристика злочинів проти свободи особи: за законодавством України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / А.С. Політова – Київ, 2007. – 22 с.
14. Матишевський П.С. Кримінальне право України. Загальна частина : [підруч. для студентів юридичних спеціальностей] / П.С. Матишевський. – К.: Юрінком Інтер, 2000. – 272 с.
15. Мойсієнко А.К. Динамічний аспект номінації: [монография] / А.К. Мойсієнко. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2004. – 100 с.
16. Балади: [збірник текстів / упорядники О.І. Дей, А.Ю. Ясенчук, автор вступної статті О.І. Дей]. – К.: Дніпро, 1987. – 318 с.
17. Балади. Родинно-побутові стосунки: [збірник текстів / упорядники О.І. Дей, А.Ю. Ясенчук, А.І. Іваницький]. – К.: Наукова думка, 1988. – 522 с.
18. Словник української мови: [у 11 т.] / [редкол.: І.К. Білодід (голова) та ін.] – К.: Наукова думка, 1970 – 1980. – Т. 1 – 1970. – 827 с. – Т. 3. – 1972. – 741 с.

УДК 811.111'27

Чузу С.Д.
(Vinnytsia, Ukraine)

CULTURAL MODELS IN THE COGNITIVE FRAMEWORK

В статті доводиться необхідність вивчення способів репрезентації соціокультурних знань в дискурсі. Особлива увага приділяється особливостям взаємозв'язку між мовою,

© Чузу С.Д., 2011